

1. Hyvistä puolista voidaan antaa enintään kaksi pistettä ja huonoista puolista enintään kaksi pistettä. Tehtävän enimmäispistemäärä on neljä pistettä. **4 p.**

Käteisrahan katoamiseen liittyviä hyviä puolia:

- Ostaminen helpottuu
- Harmaan talouden ja rikollisuuden torjunta
- Turvallisuus lisääntyy, kun rahojen ryöstäminen on vaikeampaa (kuluttaja ja yritys)
- Yrittäjälle helpompaa, kun ei tarvitse käsitellä käteistä ja on myös helppo saada kassa täsmäämään

Käteisrahan katoamiseen liittyviä huonoja puolia:

- Ikäihmisten selviäminen ja lasten mahdollisuus pieniin ostoksiin
- Kauppiaalle aiheutuvat lisäkustannukset
- Tekniset ongelmat
- Käteinen on likvidein mahdollinen maksutapa: se on aina heti käytettävissä.
- Käteinen on myös anonyymia. Jos siirrytään kokonaan bittivirtaan, ihmisistä kerätään tarkempia tietoja
- Kun maksaa käteisellä, tiedostaa, mihin rahat kuluvat
- Vaivaton, lähes huomaamaton maksutapa valitettavasti toimii vain ihmisillä, joilla ei ole minkäänlaisia vaikeuksia kulutuksen tai rahojen riittävyyden kanssa.
- Mahdollisuus joutua huijatuksi; korttien kopiointi, haittaohjelmat jne

2. Oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste. Enimmäispistemäärä on neljä pistettä.

4 p.

1. A

2. B

3. C

4. C

3. a) Oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste. Enimmäispistemäärä on neljä pistettä.

4 p.

1) $1000 \text{ €} + 10 \text{ €} = 1010 \text{ €}$

2) $1000 \text{ €} + 100 \text{ €} = 1100 \text{ €}$

3) $1000 \text{ €} + 70 \text{ €} = 1070 \text{ €}$

4) $1000 \text{ €} + 1200 \text{ €} = 2200 \text{ €}$

b) Oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste, enimmäispistemäärä on kolme pistettä. **3 p.**

- Osakkeiden hinnat voivat heilahdella suurestikin
- Sijoitus voi menettää arvonsa kokonaan
- Sijoittaminen vaatii asiantuntemusta, tietoa tai viitseliäisyyttä
- Sijoittaminen vaatii riskinsietokykyä
- Pankit perivät osakkeiden ostamisesta ja myynnistä palkkioita
- Osakkeen myyminen voi joissain tilanteissa viedä aikaa eli sijoituksen likviditeetti
- Osingoista joutuu maksamaan pääomatuloveroa
- Voitosta joutuu maksamaan myyntivoiton veroa

4.

a) Esimerkki voi olla aito kuten AirBnB, Uber tai keksitty kuten lastenvahtirinki, kimppakyyti tai työkalujen lainauspalvelu. Esimerkin avulla toimintaperiaate on selitettävä. Oikeasta perustellusta vastauksesta annetaan kaksi pistettä. **2 p.**

b) Yhdestä perustelusta annetaan yksi piste, enimmäispistemäärä on kolme pistettä. Perusteita voivat olla:

- Kuluttaja saa palvelun tai hyödykkeen halvemmalla
- Kaikkea ei tarvitse omistaa
- Kaikilla ei ole varaa hankkia itselleen kaikkea tarvitsemaansa
- Ympäristöystävällisyys: samalla hyödykkeellä tai palvelulla useampi käyttäjä
- Verkon kautta palveluja ja hyödykkeitä on helppo hakea ja vertailla
- Yksityinen henkilö voi ansaita rahaa jakamistaloudessa
- Jakamistalous edistää yhteisöllisyyttä ja kanssakäymistä

3 p.

5.

a) Oikeasta vastauksesta yksi piste. Oikea vastaus on **45 %** . Vastaukset välillä 45-50 % hyväksytään. **1 p.**

b) Oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste, enimmäispistemäärä on kaksi pistettä. **2 p.**

- Finanssikriisin seurauksena asuntojen kysyntä väheni ja hinnat laskivat
- Kuluttajien luottamus omaan talouteen (esimerkiksi pelko työttömyydestä) sai kuluttajat harkitsemaan asuntokauppoja
- Kuluttajat tiedostivat aiempaa paremmin ylivelkaantumisen vaarat
- Pankit tulivat varovaiseksi antamaan lainoja

c) Jokaisesta oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste, enimmäispistemäärä on kolme pistettä. **3 p.**

- Kysyntää lisää muuttoliike pääkaupunkiseudulle
- Työ- ja opiskelupaikkojen keskittyminen pääkaupunkiseudulle lisää asuntojen kysyntää
- Tarjonta on kysyntään nähden liian vähäistä
- Kaavoitukseen liittyvät ongelmat (esimerkiksi Malmin lentokenttä)
- Korkeat rakentamiskustannukset (tonttimaan kalleus, työvoimapula rakentajista, rakentamismääräykset)

6. Vastauksessa on huomioitava eri toimijat, yhden toimijan osalta voidaan antaa enintään kaksi pistettä. Koko tehtävän enimmäispistemäärä on kuusi pistettä. **6 p.**

Kotitalouksille:

- Matkustaminen saattaa vaikeutua
- Punnan kurssin heikentyminen tekee matkustamisesta ja ostoksista suomalaisille edullista
- Verkkoo-ostokset voivat kallistua mahdollisten tullien seurauksena
- Työskentely ja opiskelu Iso-Britanniassa saattaa hankaloitua

Yrityksille:

- Liiketoiminta voi kärsiä mahdollisten tullien ja sisämarkkinahyötyjen poistuessa
- Punnan kurssin heikentyminen saattaa tehdä viennistä Iso-Britanniaan vähemmän kannattavaa
- Liiketoimintaan liittyvät lupamenettelyt ja selvitykset voivat hankaloittaa yritysten työtä
- Työvoiman liikkuvuuden esteet voivat hankaloittaa työvoiman saamista Iso-Britanniasta

Kansantaloudelle:

- Suomen jäsenmaksut EU:lle voivat nousta
- Brexit luo taloudellista epävarmuutta, joka voi vähentää investointeja Suomeen
- Iso-Britanniaan tehtyjen sijoitusten ja investointien tuotot vähenevät
- Kaupan esteet voivat hidastaa maailmankaupan kasvua, mistä on haittaa vientivetoisille maille kuten Suomelle

7. Hyvässä vastauksessa pohditaan eri näkökulmista keinoja nostaa työllisyyttä. Enimmäispistemäärä on 12 pistettä. Vastauksessa voidaan tuoda esille esimerkiksi seuraavia asioita: **12 p.**

- Työurien pidentäminen (alku- ja loppupäästä sekä myös työurien keskellä)
- Työnantaja ja työntekijä voivat sopia palkasta ja muista työehdoista keskenään
- Työttömiä kannustetaan työnhakuun leikkaamalla ansioturvan kesto
- Lisätään työttömyysturvan aktivointitoimia
- Tehdään työntekijän palkkaaminen ja irtisanomisen helpommaksi
- Naisten työssäkäyntiä voidaan lisätä muuttamalla kodinhoidontukea ja alentamalla päivähoitomaksuja
- Työajan joustot
- Palkkajoustot, harjoittelut
- Tuottavuuden parantaminen
- Kannustinloukkujen poistaminen
- Maahanmuuttajien kotouttaminen ja työllistäminen
- Yrittäjyyteen kannustaminen
- Julkisen sektorin työllistämistoimien lisääminen
- Elvytys
- Työllistämistukien lisääminen (esim. palkkatuki)
- Eläkejärjestelmän ns. työttömyysputken purkaminen
- Nuorten työmarkkinavalmiuksien parantaminen, esimerkiksi työharjoittelu ja rekrytointivalmennus